

СТАНОВИЩЕ

Относно: Конкурс за заемане на академична длъжност „Професор” в професионално направление 6.1. Растениевъдство, по научна специалност 04.01.05. “Селекция и семепроизводство на културните растения”.

От доц. д-р Стефан Калчев Рашев – Институт по полски култури – Чирпан, член на научно жури, определен съгласно Заповед № НП-07-27/24.04.2017 год. на Председателя на Селскостопанска академия – София.

За участие в обявения в ДВ бр. 16/17.02.2017 год. конкурс за „Професор” по научна специалност 04.01.05. “Селекция и семепроизводство на културните растения” за нуждите на Институт по полски култури – Чирпан кандидатства доц. д-р Нели Кирилова Вълкова.

Документацията по конкурса е изготвена според изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на Селскостопанска академия – София за неговото приложение.

1. Кратко представяне на кандидата.

Нели Кирилова Вълкова завършва висше образование през 1985 г. във ВСИ „Васил Коларов” – Пловдив, сега Аграрен университет, като агроном, специалност „Полевъдство”. Има 32 години стаж, от които 28 години научен. Започва трудовата си кариера в Института по памука и твърдата пшеница – Чирпан, сега Институт по полски култури. Пряката ѝ дейност е свързана с генетика (експериментален мутагенез и вътревидова хибридизация) на памука и селекция и семепроизводство на памук и твърда пшеница. Била е на специализации в Всесъюзен институт по селекция и семепроизводство на памука, гр. Ташкент (Узбекистан); Научноизследователски център по памука към Чукоровски университет, гр. Адана (Турция); Земеделски факултет към Института в гр. Струмица (Македония) и др. Доц. д-р Вълкова е публикувала общо 86 броя научни публикации. През 1998 г. защитава успешно докторска дисертация на тема „Повишаване на генетичното разнообразие при памука чрез радиационен мутагенез”. През 2002 г. и е присъдено научното звание „Старши научен сътрудник втора степен”, (Доцент), по специалността „Селекция и семепроизводство на културните растения”. Била е член на Управителния съвет на ССА (2003-2012); Управител на Южен Централен Агротехпарк (2003-2004); член на експертна комисия - Фонд „НИ” към МОН – София, Аграрни науки (2008-2010) и др. Член е на Международната регионална научноизследователска мрежа за научни изследвания по памука за Средиземноморието и Близкия Изток към ФАО. От 2000 г. до 2001 г. е била Научен секретар на ИПК – Чирпан, а от 2001 г. е Директор на Института.

2. Общо описание на научната продукция.

В конкурса за „Професор” доц. д-р Нели Вълкова участва с обща продукция от 88 труда, групирани по следния начин:

❖ *Научни-публикации по номенклатурната специалност – 88 броя, от тях:*

- Публикации, свързани с докторската дисертация – 4 броя, които не подлежат на разглеждане;

- Публикации, свързани с придобиване на научно звание „Старши научен сътрудник II степен – Доцент“ (съгласно ЗРАСРБ, ДВ, бр. 101/28.12.2010 г.), 2002 г. – 29 броя;

- Монографии – 2 броя;

- Публикации с импакт фактор – 2 броя;

- Публикации в рецензирани и реферирани научни списания – 19 броя;

- Публикации в сборници от конференции – 30 броя;

- Утвърдена технология за отглеждане на памук – 1 брой;

- Стратегия за отглеждане на памук – 1 брой;

За изготвяне на становището, свързано с участието в конкурса за академичната длъжност „Професор“ подлежат на анализ 55 броя.

Личното участие на доц. д-р Нели Вълкова в посочените 55 труда, се илюстрира с факта, че 5 са самостоятелни, в 13 - е първи, в 23 – е втори, а в останалите 14 - е трети и следващ автор.

3. Научноизследователска дейност.

Доц. д-р Вълкова е представила списък и копие на всяка публикувана научна статия придружена с протокол за дялово участие. Представените публикации са по тематика, която отговаря на специалността на конкурса и отразява резултатите от научноизследователската дейност на кандидатката.

Актуалността и оригиналността на изследванията на доц. д-р Вълкова са оценени от много изследователи, което е видно от приложената справка за цитиранията и копията на статиите. Общият брой на цитатите е 47, от които в международни списания и сборници – 16 броя, в наши реферирани списания, сборници и дисертации – 31 броя. Тези данни показват, че кандидатката е високо оценявана от научната общност у нас и извън страната.

Според изискванията на конкурса доц. д-р Вълкова е представила и справка за участие в научноизследователски проекти. Според справката кандидатката има участие в международни конкурсни проекти – 12 броя; участие в проекти към ССА – 12 броя; участие в проекти към НФ „НИ“ – 2 броя; участие в проекти и програми към МЗХ и други национални ведомства – 2 броя; ръководител на научно-приложни задачи – 3 броя.

Доц. д-р Вълкова е била ръководител на двама защитили докторанти и има към настоящия период двама зачислени. Участвала е в обучение на специалисти и фермери по програма „Сапард“; като лектор в информационни дни по мярка 111 от Програмата за развитие на селските райони „Професионално обучение, информационни дейности и разпространение на научните знания“; като лектор в семинари, работни срещи, открити дни, консултации на производители и др. по отглеждането на полските култури за района на Централна Южна България.

Научната продукция на доц. д-р Вълкова е голяма по обем, тематика и направления. Най-съществените приноси могат да се групират по следния начин:

Теоретични научни приноси

1. В резултат на успешна селекция, в периода 1994-2015 г., в Института по полски култури – Чирпан са създадени и утвърдени 24 нови сорта памук (2, 9, 15, 16, 21, 22, 29, 52).

2. Направена е оценка на качеството на влакното на новите български сортове памук, получени от две различно насочени селекционни програми (11, 32).

3. Извършена е сравнителна оценка на новите сортове памук, получени чрез прилагането на различни методи на селекция (5).

4. Проучена е кръстосваемостта на линии и сортове твърда пшеница със седем вида от род *Triticum*, девет вида от род *Aegilops* и няколко линии тритикале с цел разширяване генофонда на твърдата пшеница чрез прехвърляне на чужди гени (28).

5. Установен е продуктивния капацитет за добив на масло на новите български сортове памук като алтернативен източник на биогориво (биодизел) (14).

6. Установено е, че при нашите климатични условия чуждестранните сортове – гръцки, сирийски, турски, френски, американски закъсняват в узряването с 10 до 30 дни и реализират по-ниски добиви с 10.8 до 62.3 % от българските (10, 41).

7. Установено е влиянието на съвместното използване на три дози гама лъчи и четири норми на азотно торене върху размера и стабилността на добива суров памук на сорт Бели извор и концентрацията и износа на азот с памуковите растения, растежа и натрупването на сухо вещество и продуктивността на фотосинтезата при различни метеорологични условия (6, 24, 25, 38).

8. Проучени са възможностите за отглеждане на сортове памук в условията на органично земеделие (51).

9. Проучена е ефективността на биопродукти върху развитието, добива и качеството на българската твърда пшеница – сорт Прогрес, отглеждан по биологичен начин (34, 44).

10. Установена е реакцията на твърда пшеница, сорт Прогрес към нови органични системни и комплексни торове (53).

Научно-приложни приноси

1. Създадено е голямо разнообразие от сортове и линии памук, което е предпоставка за развитието на памукопроизводството. Обогатен е генофонда на българския памук (27, 32, 33).

2. Създадени и защитени със сертификат са 9 нови сорта памук – Тракия, Бояна, Сириус, Хелиус, Филипополис, Пловдив, Вики, Крис, Деница, съчетаващи ранозрялост и висока продуктивност с други ценни стопански качества. Всички по добив на суров памук превъзхождат сорт Чирпан-539 (стандарт за добив) (16, 21, 22, 29, 52).

3. Сортите Хелиус, Сириус и Филипополис освен високия потенциал за добив притежават много голяма здравина и равномерност на влакното (22, 29, 52).

4. Най-добри за условията на Р. Македония са българските сортове Хелиус, Наталия и Вега (3).

5. Отглеждането на българските сортове памук като енергийна култура, може да става в три аспекта – като остатъчна биомаса на полето, като сурова биомаса и за производство на масло от семена (47).

6. Продуктивните сортове памук от типа на Хелиус са подходящи за отглеждане при широки междуредия, реагират положително на по-големите гъстоти на посева и азотното торене, което дава възможност да се премине към нова технология за широкоредово отглеждане на памука, при която се увеличава степента на механизация и се намаляват преките разходи на един хектар (15).

7. Поставени са основите за отглеждане на памука в условията на биологично земеделие и са направени препоръки за сортовия състав (51).

Доц. д-р Вълкова е и съавтор на една утвърдена технология за отглеждане на памук в Република България.

Кандидатката е утвърден учен в областта на селекцията на памука.

Доказателство за това признание е полученият златен плакет за разработка на сорт Сириус от Съюза на изобретателите в България.

4. Забележки и препоръки.

Бих отправил като препоръка – в бъдеще кандидатката да направи усилия да публикува своите резултати в чуждестранни списания и такива с импакт фактор.

5. Заключение.

Доц. д-р Вълкова е доказан изследовател, с голяма по обем и качество научна продукция и покрива изцяло критериите залегнали в ЗРАСРБ и Правилника на Селскостопанска академия - София за заемане на академичната длъжност „Професор”.

На основание на представените ми научни трудове, тяхната значимост, съдържащите се в тях теоретични и научно-приложни приноси и личните ми впечатления от научноизследователската дейност, считам за основателно да подкрепя кандидатурата на доц. д-р Нели Кирилова Вълкова за заемане на академичната длъжност „Професор” по професионално направление 6.1. Растениевъдство, научна специалност 04.01.05. “Селекция и семепроизводство на културните растения”.

Позволявам си да предложа на почитаемото Научно жури също да гласува **ПОЛОЖИТЕЛНО**, а Научният съвет на ИЗ – Карнобат и ИПК- Чирпан да избере **доц. Нели Кирилова Вълкова** за „ПРОФЕСОР” по научната специалност “Селекция и семепроизводство на културните растения”.

Дата: 11.05.2017 г.
Гр. Чирпан

**ИЗГОТВИЛ
СТАНОВИЩЕТО:**

(доц. д-р Стефан Рашев)